

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Oslo, 21.05.08

HØRING – UTKAST TIL FORSKRIFT OM STRAFFEGJENNOMFØRING MED ELEKTRONISK KONTROLL

Deres referanse: 200801958 - /KLE

Juridisk rådgivning for kvinner, JURK, viser til høringsbrev av 07.04.08 vedrørende utkast til forskrift om straffegjennomføring med elektronisk kontroll med kommentarer. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

1. Innledning

JURK stiller seg i utgangspunktet positive til at det blir iverksatt prøveordninger som søker å redusere og avvikle soningskø, og som søker å oppnå bedre kvalitet i soningen, samt redusere tilbakefall til ny kriminalitet.

JURK er imidlertid negativ til forslaget om straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Vi mener de individual- og allmennpreventive hensyn for straff ikke ivaretas like godt med ordningen, samt at ordningen ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til formålet med straffen. Vi stiller oss i tillegg tvilende til om straffegjennomføring med elektronisk kontroll er en ordning som vil øke kvaliteten på soningen og redusere antall tilbakefall til ny kriminalitet.

JURK er hovedsaklig enig med departementet når det gjelder forutsetninger for soning med straffegjennomføring med elektronisk kontroll, og de krav som stilles til domfelte under soningsperioden, jf forskriften §§ 3 og 4.

2. Generelle kommentarer

Etter straffegjennomføringsloven § 2 skal blant annet formålet med straffegjennomføringen være at straffen er betryggende for samfunnet, og at den gjennomføres på en måte som tar hensyn til formålet med straffen. JURK mener at straffegjennomføring med elektronisk kontroll ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til disse formålene.

Når straffen skal gjennomføres på en måte som tar hensyn til "formålet med straffen", er dette et overordnet hensyn som setter grenser for kriminalomsorgens behandling av den enkelte.

Samfunnets bruk av straff har mange formål. For det første antas den å ha en allmennpreventiv virkning, det vil si at den skal virke avskrekkende og holdningsskapende overfor andre. Videre antas straffen å ha en individualpreventiv virkning, det vil si at den skal forhindre lovbrøteren i å begå nye straffbare handlinger. Det kan også hevdes at straffen har en gjengjeldende funksjon, det vil si at lovbrøteren skal ha straff som fortjent, uavhengig av hvilken nytte den har. Det er særlig i forhold til denne funksjonen at den alminnelige rettsoppfatning spiller en viktig rolle.

Hensynet har særlig betydning ved vurdering av direkte innsettelse i fengsel med lavere sikkerhetsnivå, overføring til friere straffegjennomføring og utganger fra fengsel. Det vil for eksempel være lite heldig at en person som er domfelt for alvorlig kriminalitet, gjennomfører deler av straffen i lokalsamfunnet, til tross for at den anses formålstjenlig og sikkerhetsmessig forsvarlig.

JURK er av den oppfatning at straffegjennomføring med elektronisk kontroll kan få negative virkninger i samfunnet. Det er viktig at straffesystemet har legitimitet i befolkningen. JURK ser det som uheldig at en person som domstolen har dømt til ubetinget fengselsstraff, likevel skal gjennomføre hele straffen eller deler av denne i sitt lokalsamfunn. Når domstolen idømmer ubetinget fengselsstraff, er dette en indikasjon på at domstolen og samfunnet ser denne handlingen som såpass straffverdig, at de individual- og allmennpreventive hensyn taler for at personen soner i fengsel.

Dagens alternative ordninger til ubetinget fengsel, blant annet samfunnsstraff og betinget fengsel, idømmes av domstolen når handlingene anses mindre straffverdig, og det etter domstolenes skjønn ikke er betenkelig at den domfelte soner i samfunnet.

Slik JURK ser det, vil forslaget til straffegjennomføring med elektronisk kontroll medføre at kriminalomsorgen får en "overprøvingsmyndighet" når det gjelder domstolenes avgjørelse. Dette anser JURK som uheldig.

Når det er en forutsetning for straffegjennomføring at den er "betryggende for samfunnet", må de domfeltes individuelle behov alltid veies opp mot faren for svikt i form av nye straffbare handlinger, brudd på vilkår og unndragelse av straffen. JURK ser det slik at sikkerheten skal være et overordnet hensyn som det bør legges mest vekt på ved tvil. Dette må være avgjørende for om straffegjennomføring med elektronisk kontroll er formålstjenlig. Etter JURKs mening må hensyn til sikkerhet og preventive hensyn for straffegjennomføring veie tyngre enn et ønske om å redusere soningskøen.

Vi vil i det følgende komme med våre kommentarer til de enkelte forskriftsbestemmelsene.

3. Forskrift med merknader

3.1 Formål (§ 1)

Departementet uttaler at formålet med straffegjennomføring med elektronisk kontroll er å fremme domfeltes mulighet til å ivareta sine økonomiske og sosiale forpliktelser, og redusere faren for ny kriminalitet.

JURK er i all hovedsak enig i at denne typen straffegjennomføring vil gjøre det langt lettere for de domfelte å opprettholde kontakt med familie og øvrig sosialt nettverk, enn det de har mulighet for under lukket soning. I tillegg vil ordningen gjøre det enklere for de domfelte som faller inn under ordningen og som er idømt fengselsstraff i inntil fire måneder, å fortsette med sitt arbeid, studier og lignende. JURK erfarer imidlertid at domfelte som allerede har sonet flere år i fengsel, som oftest ikke har arbeid eller studier som venter utenfor. Av den grunn vil de alternativer vi i dag har med åpen soning i tilstrekkelig grad ivareta deres behov.

JURK stiller seg negativ til om ordningen i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til å redusere faren for ny kriminalitet. De innsatte som oppfyller vilkårene for straffegjennomføring med elektronisk kontroll, er domfelte som under fengselsoppholdet har vist tendenser til fremgang. Det kan stilles spørsmålsteget ved om det for denne gruppen vil ha betydning for tilbakefall om de soner de siste fire månedene i lukket fengsel eller med elektronisk kontroll. De domfelte som har størst fare for tilbakefall, vil etter departementets forslag uansett falle utenfor ordningen med elektronisk kontroll.

3.2 Målgruppe (§ 2)

Etter straffegjennomføringsloven § 16 første ledd, kan domfelte overføres til åpent fengsel når halvdelen av straffetiden er gjennomført, og det er "hensiktsmessig for å sikre en særlig positiv utvikling og motvirke ny kriminalitet". Etter forslag til ny straffegjennomføringslov § 16 annet ledd, kan overføring til elektronisk soning innvilges når det er "inntil 4 måneder" igjen til forventet prøveløslatelse, og det er "hensiktsmessig for å sikre en positiv utvikling og motvirke ny kriminalitet". Ifølge departementets uttalelser betyr dette at det kreves mindre for å innvilge soning etter § 16 annet ledd enn det gjør etter § 16 første ledd.

JURK ser dette som uheldig. Vi mener hensynene til sikkerhet og formålet med straffen veier like tungt etter overføring etter § 16 annet ledd som etter § 16 første ledd. Videre er JURK uenig med departementet i at de som er idømt en kombinasjon av samfunnsstraff og ubetinget fengsel, eller betinget fengsel og ubetinget fengsel, skal kunne gjennomføre den elektroniske soningen med elektronisk kontroll.

Slik JURK oppfatter det, vil ikke straffegjennomføring med elektronisk kontroll innebære vesentlige forskjeller fra betinget dom eller samfunnsstraff. Forslaget innebærer da at de individual- og allmennpreventive formål med straffen tilsidesettes til fordel for hensyn til avvikling av soningskø. For personer som er idømt ubetinget fengsel vil straffegjennomføring med elektronisk kontroll, etter JURKs mening, ikke virke verken like avskrekkende eller holdningsskapende som soning i fengsel.

JURK er enig med departementet når de uttaler at verken forvarings- eller sikringsdømte, eller personer som blir idømt fengselsstraff etter brudd på andre straffformer, skal falle inn under ordningen.

3.3 Forutsetninger for straffegjennomføring med elektronisk kontroll (§ 3)

JURK støtter de forutsetninger som departementer legger til grunn for innvilgelse av straffegjennomføring med elektronisk kontroll.

JURK vil imidlertid kort bemerke at det er betenkelig at forslaget innebærer at vi får en straffegjennomføringsordning som ikke alle domfelte kan få mulighet til å benytte seg av. Dette fordi forslaget forutsetter at de domfelte må ha egnet bolig, og være fast bosatt i en region som omfattes av ordningen.

3.4 Krav til domfelte under straffegjennomføringen (§ 4)

JURK er positive til den gjennomføringsplan og de krav som oppstilles til domfelte under straffegjennomføringen.

3.5 Avgjørelsesmyndighet (§ 7)

JURK er enige med departementet i at avgjørelser av søknader om straffegjennomføring med elektronisk kontroll må treffes på regionalt nivå. Slik vi ser det vil regional avgjørelsesmyndighet innebære at hensynet til forsvarlig saksbehandling og rettssikkerhet for de innsatte ivaretas i større grad.

4. Avsluttende kommentarer

JURK ønsker å understreke betydningen av at prøveordningen evalueres grundig i etterkant, og at eventuelle uoverenstemmelser mellom uttalte formål og virkninger blir forsøkt forebygget og utbedret.

For Juridisk Rådgivning for kvinner (JURK)

Marit Asphaug

Aina Kallak

Hanne Marte Olset

Solveig Wangensten Johnsrud

Line Seglem Larsen

Marit Aurdal